

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

14 päivänä tammikuuta 2021 *

Ennakkoratkaisupyyntö – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artikla – Omistusoikeus – Perusoikeuskirjan 47 artikla – Oikeus tehokkaksi oikeussuojakeinoihin – Puitepäättös 2005/212/YOS – Rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikosentekovälineiden menetetyksi tuomitseminen – Direktiivi 2014/42/EU – Rikosentekovälineiden ja rikoshyödyn jäädyttäminen ja menetetyksi tuomitseminen Euroopan unionissa – Kansallinen säännöstö, jossa säädetään salakuljetusrikoksen tekemiseen käytetyn omaisuuden tuomitsemisesta menetetyksi valtiolle – Vilpittömässä mielessä olleelle kolmannelle osapuolelle kuuluva omaisuus

Asiassa C-393/19,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyyntöstä, jonka Apelativen sad – Plovdiv (Plovdivin ylioikeus, Bulgaria) on esittänyt 16.5.2019 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 21.5.2019, saadakseen ennakkoratkaisun rikosasiassa, jossa vastaajana on

OM,

Okrazhna prokuratura – Haskovon ja

Apelativna prokuratura – Plovdivin

osallistuessa asian käsittelyyn,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja J.-C. Bonichot sekä tuomarit L. Bay Larsen, C. Toader, M. Safjan (esittelevä tuomari) ja N. Jääskinen,

julkisasiamies: M. Campos Sánchez-Bordona,

kirjaaja: A. Calot Escobar,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Okrazhna prokuratura – Haskovo, asiamiehenään V. Radeva-Rancheva,

* Oikeudenkäyntikieli: bulgaria.

- Apelativna prokuratura – Plovdiv, asiamiehenään I. Perpelov,
- Kreikan hallitus, asiamiehinään M. Tassopoulou, S. Charitaki ja A. Magrippi,
- Euroopan komissio, asiamiehinään Y. Marinova ja R. Troosters,

kuultuaan julkisasiamiehen 25.6.2020 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,
on antanut seuraavan

tuomion

- 1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 17 artiklan 1 kohdan ja 47 artiklan tulkintaa.
- 2 Tämä pyyntö on esitetty OM:ää vastaan vireille saatetun rikosoikeudenkäynnin yhteydessä ja koskee päätöstä, jolla törkeän salakuljetuksen – josta OM on tuomittu – tekemiseen käytetty, vilpittömässä mielessä olleelle kolmannelle osapuolelle kuuluva omaisuus määrätään menetetyksi.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Puitepääätös 2005/212/YOS

- 3 Rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikoksentekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta 24.2.2005 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2005/212/YOS (EUVL 2005, L 68, s. 49) johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”Wienin toimintasuunnitelman 50 kohdan b alakohdan mukaan viiden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta on kehitettävä ja tarvittaessa lähennettävä rikoksen tuottaman hyödyn takavarikoimista ja menetetyksi tuomitsemista koskevia kansallisia säännöksiä ottaen huomioon hyvässä uskossa toimineen kolmannen osapuolen oikeudet.”

- 4 Kyseisen puitepäätöksen 1 artiklan, jonka otsikko on ”Määritelmät”, kolmannessa ja neljännessä luettelukohdassa säädetään seuraavaa:

”Tässä puitepäätöksessä tarkoitetaan:

– – –

- ’rikoksentekovälineillä’ omaisuutta, jota osaksi tai kokonaan käytetään tai aiotaan käyttää millä tavalla tahansa rikoksen tai rikosten tekemiseen,
- ’menetetyksi tuomitsemisella’ tuomioistuimen oikeudenkäynnissä rikoksen tai rikosten perusteella määräämää rangaistusta tai toimenpidettä, jolla omaisuus määrätään lopullisesti menetetyksi”.

5 Puitepäätöksen 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Menetetyksi tuomitseminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet voidakseen tuomita osaksi tai kokonaan menetetyksi rikoksentekevälaineet ja sellaisen rikoksen tuottaman hyödyn, josta voi seurata yli yhden vuoden pituinen vankeusrangaistus, tai kyseisen hyödyn arvoa vastaavan määrän omaisuutta.

2. Verorikosten osalta jäsenvaltiot voivat käyttää muita menettelyjä kuin rikosoikeudellisia menettelyjä tuomitakseen rikoksentekejän rikoksesta hankkiman hyödyn menetetyksi.”

6 Kyseisen puitepäätöksen 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Oikeusturvakeinot”, säädetään seuraavaa:

”Kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että 2 ja 3 artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden kohteeksi joutuneilla asianosaisilla on oikeuksiensa turvaamiseksi tehokkaita oikeusturvakeinoja.”

Direktiivi 2014/42/EU

7 Rikoksentekevälaineiden ja rikoshyödyn jäädyttämisestä ja menetetyksi tuomitsemisesta Euroopan unionissa 3.4.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/42/EU (EUVL 2014, L 127, s. 39) johdanto-osan 9, 33 ja 41 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa.

”(9) Tämän direktiivin tarkoituksena on tarkistaa [rahanpesusta, rikoksentekevälaineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittämistä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta 26.6.2001 tehdyn neuvoston] puitepäätöksen 2001/500/YOS [(EYVL 2001, L 182, s. 1)] ja puitepäätöksen 2005/212/YOS säännöksiä ja laajentaa niiden soveltamisalaa. Nämä puitepäätökset olisi osittain korvattava niiden jäsenvaltioiden osalta, joita tämä direktiivi sitoo.

--

(33) Tämä direktiivi vaikuttaa olennaisesti yksilöiden oikeuksiin, eikä ainoastaan epäiltyjen tai syytettyjen vaan myös syytetoimien ulkopuolelle jäävien kolmansien osapuolten oikeuksiin. Sen vuoksi on tarpeen säätää erityisistä takeista ja oikeussuojakeinoista, jotta voidaan turvata perusoikeudet tämän direktiivin täytäntöönpanon yhteydessä. Näihin kuuluu sellaisen kolmannen osapuolen oikeus tulla kuulluksi, joka väittää olevansa kyseisen omaisuuden omistaja, tai joka väittää omaavansa muita omistusoikeuksia (esineoikeus, *ius in re*), kuten nautintaoikeus. Omaisuuden jäädyttämistä koskeva päätös olisi annettava tiedoksi asianomaiselle henkilölle mahdollisimman pian sen täytäntöönpanon jälkeen. Toimivaltaiset viranomaiset voivat tästä huolimatta lykätä päätöksen tiedoksiantamista asianomaiselle tutkinnan niin edellyttäessä.

--

(41) Jäsenvaltiot eivät voi riittävällä tavalla saavuttaa tämän direktiivin tavoitetta eli omaisuuden menetetyksi tuomitsemisen helpottamista rikosasioissa, vaan se voidaan saavuttaa paremmin unionin tasolla. Sen vuoksi unioni voi toteuttaa toimenpiteitä Euroopan unionista tehdyn sopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.”

8 Tämän direktiivin 2 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä direktiivissä tarkoitetaan:

--

- 3) ’rikosentekovälineillä’ omaisuutta, jota on osaksi tai kokonaan käytetty tai aiotaan käyttää rikoksen tai rikosten tekemiseen millä tavalla tahansa;
- 4) ’menetetyksi tuomitsemisella’ tuomioistuimen määräämää rikokseen liittyvän omaisuuden lopullista menetystä;

--”

9 Kyseisen direktiivin 3 artiklassa, jonka otsikko on ”Soveltamisala”, säädetään seuraavaa:

”Tätä direktiiviä sovelletaan seuraavissa välineissä tarkoitettuihin rikoksiin:

- a) Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan 2 kohdan c alakohdan nojalla tehty sellaisen lahjonnan, jossa on osallisina Euroopan yhteisöjen virkamiehiä tai Euroopan unionin jäsenvaltioiden virkamiehiä, torjumista koskeva yleissopimus --
- b) neuvoston puitepätös 2000/383/YOS, tehty 29 päivänä toukokuuta 2000, rahanväärennyksen estämiseksi annettavan suojan vahvistamisesta rikosoikeudellisten ja muiden seuraamusten avulla euron käyttöönnoton yhteydessä [(EYVL 2000, L 140, s. 1)];
- c) neuvoston puitepätös 2001/413/YOS, tehty 28 päivänä toukokuuta 2001, muihin maksuvälineisiin kuin käteisrahaan liittyvien petosten ja väärennysten torjunnasta [(EYVL 2001, L 149, s. 1)];
- d) neuvoston puitepätös 2001/500/YOS, tehty 26 päivänä kesäkuuta 2001, rahanpesusta, rikosentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittamisestä, jäädyttämisestä tai takavarikoimisesta ja menetetyksi tuomitsemisesta [(EYVL 2001, L 182, s. 1)].
- e) neuvoston puitepätös 2002/475/YOS, tehty 13 päivänä kesäkuuta 2002, terrorismin torjumisesta [(EYVL 2002, L 164, s. 3)];
- f) neuvoston puitepätös 2003/568/YOS, tehty 22 päivänä heinäkuuta 2003, lahjonnan torjumisesta yksityisellä sektorilla [(EUVL 2003, L 192, s. 54)];
- g) neuvoston puitepätös 2004/757/YOS, tehty 25 päivänä lokakuuta 2004, laittoman huumausainekaupan rikostunnusmerkistöjä ja seuraamuksia koskevien vähimmäissääntöjen vahvistamisesta [(EUVL 2004, L 335, s. 8)];
- h) neuvoston puitepätös 2008/841/YOS, tehty 24 päivänä lokakuuta 2008, järjestäytyneen rikollisuuden torjunnasta [(EUVL 2008, L 300, s. 42)];

- i) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/36/EU, annettu 5 päivänä huhtikuuta 2011, ihmiskaupan ehkäisemisestä ja torjumisesta sekä ihmiskaupan uhrien suojelemisesta ja neuvoston puitepäättöksen 2002/629/YOS korvaamisesta [(EUVL 2011, L 101, s. 1)];
- j) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2011/93/EU, annettu 13 päivänä joulukuuta 2011, lasten seksuaalisen hyväksikäytön ja seksuaalisen riiston sekä lapsipornografian torjumisesta ja neuvoston puitepäättöksen 2004/68/YOS korvaamisesta [(EUVL 2011, L 335, s. 1)];
- k) Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/40/EU, annettu 12 päivänä elokuuta 2013, tietojärjestelmiin kohdistuvista hyökkäyksistä ja neuvoston puitepäättöksen 2005/222/YOS korvaamisesta [(EUVL 2013, L 218, s. 8)];

sekä muut oikeudelliset välineet, jos näissä välineissä säädetään erityisesti, että tätä direktiiviä sovelletaan niissä yhdenmukaistettuihin rikoksiin.”

- 10 Direktiivin 2014/42 12 artiklan, jonka otsikko on ”Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on saatettava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset voimaan viimeistään 4 päivänä lokakuuta 2016. Niiden on viipymättä toimitettava kyseiset säädökset kirjallisina komissiolle.”

- 11 Saman direktiivin 14 artiklassa, jonka otsikko on ”Yhteisen toiminnan 98/699/YOS sekä puitepäättösten 2001/500/YOS ja 2005/212/YOS tiettyjen säännösten korvaaminen”, säädetään seuraavaa:

”1. Korvataan yhteinen toiminta 98/699/YOS [3 päivältä joulukuuta 1998, jonka neuvosto on hyväksynyt Euroopan unionista tehdyn sopimuksen K.3 artiklan perusteella, rahanpesusta, rikoksentekovälineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn tunnistamisesta, jäljittamisestä, jäädyttämisestä, takavarikosta ja menetetyksi tuomitsemisesta (EYVL 1998, L 333, s. 1)], puitepäättöksen 2001/500/YOS 1 artiklan a alakohta ja sen 3 ja 4 artikla sekä puitepäättöksen 2005/212/YOS 1 artiklan neljä ensimmäistä luetelmakohtaa ja 3 artikla niiden jäsenvaltioiden osalta, joita tämä direktiivi sitoo, tämän kuitenkin vaikuttamatta näiden jäsenvaltioiden velvollisuuksiin, jotka koskevat kyseisten puitepäättösten saattamiselle osaksi kansallista lainsäädäntöä asetettuja määräaikoja.

2. Niiden jäsenvaltioiden osalta, joita tämä direktiivi sitoo, viittauksia 1 kohdassa tarkoitettuihin yhteisen toiminnan 98/699/YOS ja puitepäättösten 2001/500/YOS ja 2005/212/YOS säännöksiin pidetään viittauksina tähän direktiiviin.”

Bulgarian oikeus

- 12 Rikoslain (Nakazatelen kodeks) 37 §:n 1 momentissa säädetään seuraavaa:

”Rangaistuksia ovat:

– –

- 3. käytettävissä olevan omaisuuden menetetyksi tuomitseminen

– –”

13 Rikoslain 242 §:n 1 momentista käy ilmi, että törkeästä salakuljetuksesta tuomitaan vankeusrangaistukseen, jonka pituus on kolmesta kymmeneen vuotta, ja 20 000–100 000 Bulgarian levin (BGN) (n. 10 226–51 130 euroa) suuruiseen sakkoon.

14 Rikoslain 242 §:n 7 ja 8 momentissa säädetään seuraavaa:

”(7) – – Salakuljetuksen kohde takavarikoidaan valtiolle siitä riippumatta, kuka sen omistaja on; jos sitä ei enää ole tai se on luovutettu edelleen, maksettavaksi määrätään sen kansallisten vähittäismyyntihintojen arvoa vastaava määrä.

(8) – – Salakuljetettujen tavaroiden kuljetusväline tai tavarat sisältävä väline takavarikoidaan valtiolle myös silloin, kun se ei kuulu rikosentekijälle, paitsi jos sen arvo ei vastaa rikoksen vakavuutta.”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

15 Turkkiin sijoittautuneen kuljetusyhtiön palveluksessa kuljettajana työskentelevä OM kuljetti pääasian tosiseikkojen tapahtumisajankohtana tavaraa kansainvälisinä kuljetuksina vetoajoneuvolla ja puoliperävaunulla, jotka kuuluivat kyseiselle yhtiölle.

16 Valmistautuessaan kuljettamaan tavaraa Istanbulin (Turkki) ja Delmenhorstin (Saksa) välillä OM suostui 11.6.2018 erään henkilön tekemään ehdotukseen 2 940 vanhan kolikon kuljettamisesta laittomasti Saksaan palkkiota vastaan.

17 Ylitettyään 12.6.2018 Turkin ja Bulgarian välisen rajan OM otettiin tullitarkastukseen, jonka yhteydessä vetoajoneuvoon kätketyt kolikot löydettiin.

18 Kolikot, joiden arvoksi arkeologian ja numismatiikan asiantuntija arvioi 73 500 BGN (n. 37 600 euroa), vetoajoneuvo, puoliperävaunu, virta-avain ja vetoajoneuvon rekisteröintitodistukset otettiin haltuun ja pantiin talteen tapahtuneeksi epäillyn rikoksen aineellisena todistusaineistona.

19 Tutkinnan kuluessa OM:n työnantajana olevan turkkilaisen yhtiön johtaja vaati vetoajoneuvon ja puoliperävaunun palauttamista sillä perusteella, että kyseinen yhtiö ei liity millään tavoin rikokseen ja että kyseisten esineiden palauttaminen ei estä tutkintaa. Tutkinnasta vastaava yleinen syyttäjä hylkäsi tämän vaatimuksen sillä perusteella, että aineellinen todistusaineisto säilytetään Bulgarian lain mukaan rikosprosessin päättymiseen asti ja omaisuuden palauttaminen estäisi tutkintaa. Yhtiön johtaja riitautti hylkäämispäätöksen Okrazhen sad Haskovossa (Haskovon maakunnallinen tuomioistuin, Bulgaria), joka pysytti sen 19.10.2018 antamallaan määräyksellä, josta ei voida nostaa kannetta.

20 OM tuomittiin Okrazhen sad Haskovon 22.3.2019 antamalla tuomiolla törkeästä salakuljetuksesta kolmen vuoden vankeusrangaistukseen ja 20 000 BGN:n (n. 10 200 euroa) sakkoon. Kolikot ja vetoajoneuvo takavarikoitiin rikoslain 242 §:n 7 momentin ja 242 §:n 8 momentin nojalla valtiolle. Sen sijaan perävaunu, joka ei liittynyt suoraan rikoksen tekemiseen, palautettiin OM:n työnantajana olleelle yhtiölle.

- 21 OM valitti tuomiosta Apelativen sad – Plovdiviin (Plovdivin ylioikeus, Bulgaria) siltä osin kuin tuomiossa määrättiin vetoajoneuvon takavarikoimisesta ja vetosi siihen, että takavarikko oli erityisesti EUT-sopimuksen ja perusoikeuskirjan määräysten vastainen.
- 22 Kansallinen tuomioistuin korostaa, että vaikka rikoslain 242 §:n 8 momentissa säädetty salakuljetukseen käytetyn ajoneuvon takavarikoiminen valtiolle luokitellaan pakolliseksi takavarikoksi salakuljetusrikoksen tekemisen jälkeen, se ei ole – toisin kuin rikoslain 37 §:n 1 momentin 3 kohdassa säädetty tuomitun henkilön esineiden menetetyksi tuomitseminen – rangaistus.
- 23 Ennakkoratkaisua pyytäneellä tuomioistuimella on silti epäilyksiä siitä, onko rikoslain 242 §:n 8 momentti, joka on annettu ennen Bulgarian tasavallan 1.1.2007 tapahtunutta liittymistä Euroopan unioniin, yhteensopiva unionin oikeuden määräysten ja säännösten ja erityisesti perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan ja 47 artiklan kanssa.
- 24 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo erityisesti, että tässä säännöksessä tarkoitettu takavarikko, joka voi käsittää myös salakuljetukseen käytetyn kuljetusvälineen, joka ei kuulu rikoksentehtäjälle, voisi johtaa epätasapainoon kolmantena osapuolena olevan omistajan, joka ei ole ollut osallisena rikoksessa eikä millään tavalla liity siihen, intressien ja valtion intressin takavarikoida esine sillä perusteella, että sitä on käytetty rikoksen tekemiseen, välillä.
- 25 Tältä osin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen 13.10.2015 antamaan tuomioon Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC. A. Ş. v. Bulgaria (CE:ECHR:2015:1013JUD000350308), jossa se totesi, että Turkkiin sijoittautuneelle yhtiölle kuuluneen kuorma-auton takavarikoiminen rikoslain 242 §:n 8 momentin nojalla oli ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi Roomassa 4.11.1950 allekirjoitetun sopimuksen (Euroopan ihmisoikeussopimus) ensimmäisen lisäpöytäkirjan 1 artiklan, jonka sisältö on identtinen perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan sisällön kanssa, vastainen. Kyseinen tuomioistuin korosti nimittäin, että kuorma-auton omistajayhtiöltä oli viety oikeus saattaa asiansa tuomioistuimen käsiteltäväksi, koska se ei voinut kansallisen menettelyn mukaan esittää kantaansa, joten kaikkien intressien tasapainoa ei ollut varmistettu.
- 26 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin esittää tässä yhteydessä, että koska direktiivin 2014/42 johdanto-osan 33 perustelukappaleen mukaan tämä direktiivi vaikuttaa olennaisesti yksilöiden oikeuksiin, on tarpeen säätää erityisistä takeista ja oikeussuojakeinoista, jotta voidaan turvata näiden ihmisten, eli ei ainoastaan epäiltyjen tai syytettyjen vaan myös syytetoimien ulkopuolelle jäävien kolmansien osapuolten, perusoikeudet ja että näihin kuuluu sellaisten kolmansien osapuolten oikeus tulla kuulluksi, jotka väittävät olevansa kyseisten esineiden omistajia.
- 27 Tässä tilanteessa Apelativen sad Plovdiv on päättänyt lykätä asian ratkaisua ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:
  - ”1) Onko [perusoikeuskirjan] 17 artiklan 1 kohtaa tulkittava siten, että yleisen edun ja omistusoikeuden suojelutarpeen välisen asianmukaisen tasapainon vaarantumisen vuoksi ei voida hyväksyä kansallista lainsäädäntöä, kuten [rikoslain] 242 §:n 8 momenttia, jonka mukaan törkeässä salakuljetuksessa käytetty kuljetusväline, joka kuuluu kolmannelle henkilölle, joka ei tiennyt ja jonka ei pitänyt tai joka ei voinut tietää, että hänen työntekijänsä syyllistyy rikokseen, on tuomittava menetetyksi valtiolle?

- 2) Onko [perusoikeuskirjan] 47 artiklaa tulkittava siten, että ei voida hyväksyä kansallista sääntelyä, kuten [rikoslain] 242 §:n 8 momenttia, jonka mukaan kuljetusväline, jonka omistaa muu kuin rikoksen tehnyt henkilö, voidaan tuomita menetetyksi ilman, että kyseiselle omistajalle taataan oikeus saattaa asiansa suoraan tuomioistuimen käsiteltäväksi kantansa esittämistä varten?”

Unionin tuomioistuimen toimivalta

- 28 Apelativna prokuratura – Plovdiv (Plovdivin toisen asteen syyttäviviranomainen, Bulgaria) ja Kreikan hallitus katsovat, ettei unionin tuomioistuin ole toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisukysymyksiin, koska pääasiassa kyseessä oleva lainsäädäntö jää unionin oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle. Kansallinen tuomioistuin ei vetoa yhteenkään unionin oikeuden määräykseen tai säännökseen, jonka perusteella voitaisiin osoittaa, että pääasian oikeusriidan ja unionin oikeuden välillä on riittävä liittyminen.
- 29 On korostettava, että ennakkoratkaisukysymykset koskevat nimenomaisesti ainoastaan perusoikeuskirjan määräyksiä eli sen 17 artiklaa, joka koskee omistusoikeutta, ja 47 artiklaa, joka koskee oikeutta tehokkaisuuteen oikeussuojakeinoihin ja puolueettomaan tuomioistuimeen.
- 30 On muistutettava, että perusoikeuskirjan soveltamisala on jäsenvaltioiden toimenpiteiden osalta määritelty perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa, jonka mukaan perusoikeuskirjan määräykset koskevat jäsenvaltioita ainoastaan silloin, kun ne soveltavat unionin oikeutta (tuomio 6.10.2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, 25 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 31 Perusoikeuskirjan 51 artiklan 1 kohdassa vahvistetaan unionin tuomioistuimen vakiintunut oikeuskäytäntö, jonka mukaan unionin oikeusjärjestyksessä taattuja perusoikeuksia voidaan soveltaa kaikkiin unionin oikeudessa säänneltyihin tilanteisiin mutta ei muihin tilanteisiin (tuomio 6.10.2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, 26 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 32 Silloin, kun oikeudellinen tilanne ei kuulu unionin oikeuden soveltamisalaan, unionin tuomioistuin ei näin ollen ole toimivaltainen arvioimaan tilannetta, eivätkä perusoikeuskirjan määräykset, joihin mahdollisesti tukeudutaan, sellaisinaan voi perustaa kyseistä toimivaltaa (tuomio 6.10.2015, Delvigne, C-650/13, EU:C:2015:648, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 33 Näin ollen on ratkaistava, kuuluuko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa, jossa kolmannelle osapuolelle kuuluva esine on tuomittu menetetyksi kyseiselle jäsenvaltiolle sillä perusteella, että sitä on käytetty rikoksen tekemisen yhteydessä, unionin oikeuden soveltamisalaan.
- 34 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisupyynnöstä käy ilmi, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa direktiiviin 2014/42, jossa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuuksia omaisuuden menetetyksi tuomitsemisen helpottamiseksi rikosasiassa, kuten sen johdanto-osan 41 perustelukappaleessa täsmennetään.
- 35 Pääasiassa kyseessä oleva salakuljetusrikos ei kuitenkaan kuulu niihin rikoksiin, joihin tätä direktiiviä sovelletaan sen 3 artiklan mukaan, joten pääasiassa kyseessä olevan kansallisen oikeudenkäynnin kohde ei kuulu tämän direktiivin aineelliseen soveltamisalaan.

- 36 Direktiivi 2014/42 on korvannut osittain puitepäätöksen 2005/212, joka koskee direktiivin tavoin rikoksentekevälaineiden ja rikoshyödyn menetetyksi tuomitsemista. Kyseisen direktiivin johdanto-osan yhdeksännen perustelukappaleen mukaan direktiivin tarkoituksena on tarkistaa muun muassa tämän puitepäätöksen säännöksiä ja laajentaa niiden soveltamisalaa.
- 37 Direktiivin 2014/42 14 artiklan 1 kohdasta käy konkreettisesti ilmi, että direktiivillä korvataan yksinomaan puitepäätöksen 2005/212 1 artiklan neljä ensimmäistä luetelmakohtaa ja 3 artikla niiden jäsenvaltioiden osalta, joita edellä mainittu direktiivi sitoo, mikä merkitsee, että puitepäätöksen 2, 4 ja 5 artikla pysyvät voimassa direktiivin antamisen jälkeen (ks. vastaavasti tuomio 19.3.2020, ”Agro In 2001”, C-234/18, EU:C:2020:221, 48 kohta).
- 38 Puitepäätöksen 2005/212 2 artiklan 1 kohdassa säädetään yleisimmin sanamuodoin kuin direktiivissä 2014/42, että ”kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet voidakseen tuomita osaksi tai kokonaan menetetyksi rikoksentekevälaineet ja sellaisen rikoksen tuottaman hyödyn, josta voi seurata yli yhden vuoden pituinen vankeusrangaistus, tai kyseisen hyödyn arvoa vastaavan määrän omaisuutta”.
- 39 Käsiteltävässä asiassa pääasiassa kysymyksessä olevasta törkeästä salakuljetusrikoksesta tuomitaan vankeusrangaistukseen, jonka pituus on kolmesta kymmeneen vuotta, minkä lisäksi salakuljetetun tavaran kuljetusväline voidaan takavarikoida rikoslain 242 §:n 8 momentin mukaisesti.
- 40 Tästä seuraa, että puitepäätöksen 2005/212 säännökset ovat välttämättä sellaisia unionin oikeutta koskevia seikkoja, jotka unionin tuomioistuimen on pääasian kohteen ja ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämien tietojen takia otettava huomioon, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin. Näin ollen pääasian oikeudellinen tilanne kuuluu unionin oikeuden ja erityisesti tämän puitepäätöksen soveltamisalaa.
- 41 Puitepäätöksen 2 ja 4 artiklassa säädetään säännöistä, jotka koskevat ”rikoksentekevälaineiden ja rikoksen tuottaman hyödyn” menetetyksi tuomitsemista ja oikeussuojakeinoja, joita menetetyksi tuomitsemista koskevien toimenpiteiden kohteeksi joutuneilla asianosaisilla on oltava. Tästä seuraa, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa saada kysymyksillään, jotka koskevat vilpittömässä mielessä olleelle kolmannelle osapuolelle kuuluvan omaisuuden menetetyksi tuomitsemisen laillisuutta ja niitä oikeussuojakeinoja, jotka menetetyksi tuomitsemista koskevan toimenpiteen kohteeksi joutuneella kolmannelle osapuolella on oltava, tosiasiallisesti tulkinnan puitepäätöksen 2005/212 näistä säännöksistä, kun ne luetaan perusoikeuskirjan 17 ja 47 artiklan valossa.
- 42 Tästä seuraa, että unionin tuomioistuin on toimivaltainen vastaamaan ennakkoratkaisupyyntöön.

Ensimmäinen kysymys

- 43 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään, onko puitepäätöksen 2005/212 2 artiklan 1 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan valossa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle sääntelylle, jonka mukaan törkeän salakuljetusrikoksen tekemiseen käytetty rikoksentekevälaine voidaan tuomita menetetyksi silloin, kun rikoksentekevälaine kuuluu vilpittömässä mielessä olleelle kolmannelle osapuolelle.
- 44 Tästä on ensiksi korostettava, että käsite ”menetetyksi tuomitseminen” on määritelty puitepäätöksen 2005/212 1 artiklan neljännessä luetelmakohtassa.

- 45 Kuten tämän tuomion 37 kohdasta käy ilmi, tämän 1 artiklan neljäs luetelmakohta on korvattu direktiivillä 2014/42 niiden jäsenvaltioiden osalta, joita tämä direktiivi sitoo.
- 46 Koska pääasian tosiseikat ovat tapahtuneet käsiteltävässä asiassa direktiivin 2014/42 täytäntöönpanolle kyseisen direktiivin 12 artiklan 1 kohdassa vahvistetun määräajan eli 4.10.2016 jälkeen, pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa on viitattava tähän direktiiviin käsitteen ”menetetyksi tuomitseminen” määritelmän osalta.
- 47 Tämä käsite määritellään kyseisen direktiivin 2 artiklan 4 alakohdassa niin, että sillä tarkoitetaan ”tuomioistuimen määräämää rikokseen liittyvän omaisuuden lopullista menetystä”.
- 48 Tämän säännöksen sanamuodosta seuraa, että merkitystä ei ole sillä, muodostaako menetetyksi tuomitseminen rangaistuksen rikosoikeudessa. Näin ollen pääasiassa kyseessä olevan kaltainen toimenpide, jossa tuomioistuin määrää rikokseen liittyvän takavarikoidun omaisuuden lopullisesti menetetyksi, kuuluu tämän käsitteen ”menetetyksi tuomitseminen” alaan.
- 49 Puitepäätöksen 2005/212 2 artiklan 1 kohdassa säädetään, että kunkin jäsenvaltion on toteutettava tarvittavat toimenpiteet voidakseen tuomita osaksi tai kokonaan menetetyksi rikoksentekevälaineet ja sellaisen rikoksen tuottaman hyödyn, josta voi seurata yli yhden vuoden pituinen vankeusrangaistus, tai kyseisen hyödyn arvoa vastaavan määrän omaisuutta.
- 50 On selvää, että tässä säännöksessä ei nimetä nimenomaisesti henkilöä, jonka omaisuus voi olla menetetyksi tuomitsemista koskevan toimenpiteen kohteena. Siinä viitataan ainoastaan rikokseen liittyviin ”rikoksentekevälaineisiin” ilman, että niiden osalta olisi merkityksellistä määrittää, kenen hallussa ne ovat tai kuka niiden omistaja on.
- 51 Puitepäätöksen 2005/212 2 artiklan 1 kohtaa on kuitenkin luettava puitepäätöksen johdanto-osan kolmannen perustelukappaleen kanssa, josta ilmenee, että hyvässä uskossa toimineen kolmannen osapuolen oikeudet on otettava huomioon. Tästä seuraa, että periaatteessa kyseisen puitepäätöksen säännöksiä sovelletaan myös kolmansille osapuolille kuuluvan omaisuuden menetetyksi tuomitsemiseen ja niissä edellytetään erityisesti, että kolmansien osapuolten oikeuksia suojellaan silloin, kun he ovat toimineet vilpittömässä mielessä.
- 52 Tässä asiayhteydessä on otettava huomioon perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohta, jossa määrätään muun muassa, että jokaisella on oikeus nauttia laillisesti hankkimastaan omaisuudesta sekä käyttää sitä ja luovuttaa se.
- 53 Tässä säännöksessä taattu omistusoikeus ei ole tosin ehdoton. Perusoikeuskirjan 52 artiklan 1 kohdan mukaan siinä tunnustettujen oikeuksien ja vapauksien käyttöä voidaan nimittäin rajoittaa, kunhan rajoitukset palvelevat tosiasiallisesti unionin yleisen edun mukaisia tavoitteita eikä niillä puututa tähän oikeuteen tavoitellun päämäärän kannalta suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä ja jolla loukattaisiin näin suojatun oikeuden keskeistä sisältöä (ks. vastaavasti tuomio 16.7.2020, Adubef ja Federconsumatori, C-686/18, EU:C:2020:567, 85 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 54 Käsiteltävässä asiassa Plovdivin toisen asteen syyttäjäviranomainen totesi kirjallisissa huomautuksissaan, että pääasiassa kyseessä olevan kansallisen sääntelyn tarkoituksena on estää tavaroiden laiton maahantuonti yleisen edun vuoksi.

- 55 Koska omaisuuden menetetyksi tuomitseminen eli sitä koskevan omistusoikeuden lopullinen menettäminen vaikuttaa olennaisesti yksilöiden oikeuksiin, on todettava, että sellaisen vilpittömässä mielessä olleen kolmannen osapuolen, joka ei tiennyt eikä voinut tietää, että hänen omaisuuttaan on käytetty rikoksen tekemiseen, osalta tällaisella menetetyksi tuomitsemisella puututaan hänen omistusoikeuteensa tavoitellun päämäärän kannalta suhteettomasti ja tavalla, jota ei voida hyväksyä, ja loukataan hänen omistusoikeutensa keskeistä sisältöä.
- 56 Näin ollen on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa kansallisessa sääntelyssä ei kunnioiteta perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdassa suojattua omistusoikeutta siltä osin kuin siinä säädetään, että vilpittömässä mielessä olleen kolmannen osapuolen omaisuus, jota on käytetty törkeän salakuljetusrikoksen tekemiseen, voi olla menetetyksi tuomitsemista koskevan toimenpiteen kohteena.
- 57 Tällaisessa tilanteessa on katsottava, että menetetyksi tuomitseminen ei voi ulottua puitepäätöksen 2005/212 2 artiklan 1 kohdan yhteydessä vilpittömässä mielessä olleen kolmannen osapuolen omaisuuteen.
- 58 Edellä olevan perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että puitepäätöksen 2005/212 2 artiklan 1 kohtaa, luettuna perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle sääntelylle, jonka mukaan törkeän salakuljetusrikoksen tekemiseen käytetty rikoksentekoväline voidaan tuomita menetetyksi silloin, kun rikoksentekoväline kuuluu vilpittömässä mielessä olleelle kolmannelle osapuolelle.

Toinen kysymys

- 59 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee toisella kysymyksellään, onko puitepäätöksen 2005/212 4 artiklaa, luettuna perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle sääntelylle, jonka mukaan muulle henkilölle kuin rikoksen tehneelle henkilölle kuuluva omaisuus voidaan tuomita rikosoikeudenkäynnin yhteydessä menetetyksi ilman, että ensiksi mainitulla henkilöllä on käytettävissään tehokas oikeussuojakeino.
- 60 Puitepäätöksen 4 artiklassa säädetään kullekin jäsenvaltiolle asetetusta velvollisuudesta toteuttaa tarvittavat toimenpiteet varmistaakseen, että muun muassa 2 artiklassa tarkoitettujen toimenpiteiden kohteeksi joutuneilla henkilöillä on oikeuksiensa turvaamiseksi tehokkaita oikeussuojakeinoja.
- 61 Puitepäätöksen 2005/212 4 artiklan sanamuodon yleisen luonteen takia niihin henkilöihin, joille jäsenvaltioiden on taattava tehokkaat oikeussuojakeinot, kuuluvat rikoksesta tuomittujen henkilöiden lisäksi myös kaikki muut tämän puitepäätöksen 2 artiklassa säädettyjen toimenpiteiden kohteeksi joutuneet henkilöt mukaan lukien kolmannet osapuolet.
- 62 Perusoikeuskirjan 47 artiklan ensimmäisen ja toisen kohdan sanamuodon mukaan jokaisella, jonka unionin oikeudessa taattuja oikeuksia ja vapauksia on loukattu, on oltava käytettävissään tehokkaat oikeussuojakeinot tuomioistuimessa tässä artiklassa määrättyjen edellytysten mukaisesti ja erityisesti hänellä on oltava oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin.

- 63 Tehokkaat oikeussuojakeinot tarkoittavat erityisesti sitä, että kolmannen osapuolen, jonka omaisuus on menetetyksi tuomitsemista koskevan toimenpiteen kohteena, on voitava riitauttaa tämän toimenpiteen laillisuus saadakseen kyseisen omaisuuden palautetuksi silloin, jos menetettäväksi tuomitseminen ei ole oikeutettua.
- 64 Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on korostanut ennakkoratkaisupyynnössään, että kolmannella osapuolella, jonka omaisuus on menetetyksi tuomitsemista koskevan toimenpiteen kohteena, ei ole oikeutta saattaa asiaansa suoraan tuomioistuimen käsiteltäväksi kansallisen sääntelyn nojalla, joten se ei pysty käyttämään oikeuksiaan pätevällä tavalla.
- 65 Näin ollen on todettava, että pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa asiassa kolmannelta osapuolelta, jonka omaisuus on tuomittu menetetyksi, on viety oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin.
- 66 Tämän tuomion 63 kohdassa esitetystä syystä tätä päätelmää ei myöskään voida kumota Plovdivin toisen asteen syyttäväviranomaisen esittämällä argumentilla, jonka mukaan menetetyksi tuomitun omaisuuden omistaja voi pääasiassa kyseessä olevan kaltaisessa tilanteessa velvoitteista ja sopimuksista annetun lain (Zakon za zadalzhniata i dogovorite) perusteella vaatia tuomitulta henkilöltä vahingonkorvausta niistä vahingoista, joita tästä menetetyksi tuomitsemisesta on aiheutunut.
- 67 Lisäksi Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on todennut, että sellaisessa tilanteessa, jossa omaisuutta on tuomittu menetetyksi valtiossa eikä kansallisessa sääntelyssä säädetä menettelyä, jossa omistaja voi puolustaa oikeuksiaan, eikä tällaista menettelyä ole olemassa myöskään kansallisen käytännön perusteella, kyseinen valtio ei voi täyttää ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdystä yleissopimuksesta sille seuraavaa velvollisuutta ottaa käyttöön tällainen menettely sillä, että se vaatii henkilöä, jota ei ole tuomittu menetetyksi määräämiseen johtaneesta rikoksesta, hakemaan omaisuutensa palauttamista kolmannelta osapuolelta (Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen tuomio 13.10.2015, Ünsped Paket Servisi SaN. Ve TiC. A. Ş. v. Bulgaria, CE:ECHR:2015:1013JUD000350308, 32 kohta).
- 68 Kaikkien edellä olevien seikkojen perusteella esitettyyn toiseen ennakkoratkaisukysymykseen on vastattava, että puitepääötöksen 2005/212 4 artiklaa, luettuna perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle sääntelylle, jonka mukaan muulle henkilölle kuin rikoksen tehneelle henkilölle kuuluva omaisuus voidaan tuomita rikosoikeudenkäynnin yhteydessä menetetyksi ilman, että ensiksi mainitulla henkilöllä on käytettävissään tehokas oikeussuojakeino.

Oikeudenkäyntikulut

- 69 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

- 1) **Rikoksen tuottaman hyödyn ja rikoksella saadun omaisuuden sekä rikosentekovälineiden menetetyksi tuomitsemisesta 24.2.2005 tehdyn neuvoston puitepäätöksen 2005/212/YOS 2 artiklan 1 kohtaa, luettuna Euroopan unionin perusoikeuskirjan 17 artiklan 1 kohdan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle sääntelylle, jonka mukaan törkeän salakuljetusrikoksen tekemiseen käytetty rikosentekoväline voidaan tuomita menetetyksi silloin, kun rikosentekoväline kuuluu vilpittömässä mielessä olleelle kolmannelle osapuolelle.**
- 2) **Puitepäätöksen 2005/212 4 artiklaa, luettuna perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, on tulkittava siten, että se on esteenä kansalliselle sääntelylle, jonka mukaan muulle henkilölle kuin rikoksen tehneelle henkilölle kuuluva omaisuus voidaan tuomita rikosoikeudenkäynnin yhteydessä menetetyksi ilman, että ensiksi mainitulla henkilöllä on käytettävissään tehokas oikeussuojakeino.**

Allekirjoitukset